

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lukkelov.

(Lovforslaget (nr. 157) findes i tillæg A. sp. 3049, fremsættelsen i tidenden, sp. 4224).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Albertsen: Om det forslag til ny lukkelov, som handelsministeren har lagt frem for folketinget, har onde tunger sagt til mig — jeg ved for resten ikke, hvor onde de er, men det er i det mindste blevet foreholdt mig — at inspirationen til denne såkaldte reform kunne da kun stamme fra ét sted, nemlig fra statsministeren, for det er da helt klart, at når handelsministeren nogle måneder forud for et folketingsvalg lancerer en reform, som han vitterligt måtte vide ville give ham — ja, jeg kan vel sige omtale, jeg kunne også sige stærk modvind, så måtte det nødvendigvis komme til at koste noget. Det er der nok også en eller anden lokal partifælle der har betroet handelsministeren. Nu er handelsministeren jo, hvad jeg vil karakterisere som et flot stykke mandfolk, og det kan være, han synes, at han har positur til at leve op til dette, at et flag er smukkeste i modvind. Denne modvind har ministeren nok kunnet mærke under den debat, der har været om hans skitse til lovforslag.

Nu skal det blankt erkendes, at det, vi her i dag drøfter, er ikke ministerens oprindelige udspil. Det er noget helt andet. Det er det, som man i interne forhandlinger mellem regeringspartierne — ja, jeg kan måske koncentrere det til venstres lukkelovsordfører — har villet gå med til. Jo, samarbejdet er aldeles fortræffeligt inden for de tre regeringspartier.

Det forslag, som oprindeligt var ministe-

rens, var så revolutionært, at det ville gribe ind i et meget, meget stort antal danske hjemms hidtidige livsrytme. Det ville bidrage til, at flere hundrede tusinde mennesker ville få ændret deres arbejdstid, og deres familier ville blive påvirket deraf. Det ville, efter hvad en af erhvervsorganisationerne har udregnet, medføre prisforhøjelser, som denne organisation for sit vedkommende har udregnet svarer til mindst en dyrtidsportion. Det ville også medføre, at for butikserhvervet, som i de seneste år har haft betydelige vanskeligheder med at få arbejdskraft, ville disse vanskeligheder blive yderligere forøget, fordi der her er tale om et erhverv, som får forværret sine arbejdsvilkår, modsat den udvikling, der i øvrigt præger arbejdsmarkedet som sådant. Den såkaldte forhandling — jeg skal ikke karakterisere den, det er der så mange andre der har gjort på forhånd og på særdeles træffende måde — er jo ikke foregået, som tilfældet normalt er, ved udspil til ændringer af erhvervslove, at der er tale om rettidig forhandling, åben drøftelse med mulighed for at øve indflydelse og mulighed for at tage hensyn, nej, udspillet er blevet serveret så sent og så dårligt og så hensynsløst, så de berørte instanser med rette kunne være utilfredse.

Nu oplever vi altså et andet grundlag og skal tage stilling til et andet grundlag, og jeg skal da blankt medgive — og sende takken til dem, der har haft indflydelse derpå — at det trods alt er bedre at forhandle om. Jeg skal senere komme tilbage til enkeltheder i det. Det oprindelige forslag var jo af så gennemgribende art, at jeg ikke kan tænke mig, ministeren i fuldt alvor havde tænkt sig, at det skulle være realiseret, når det fremkom så sent i folketingsarbejdsåret.

Nu har vi altså fået et barberet forslag. Hvad er da grundlaget for dette barberede forslag? Er det en indforståen fra de berørte erhverv? Er det en accept fra medhjælperne? Er det således, at erhvervslivet som sådant har sagt, at her er tale om en reform, som er ønskelig, og som er rigtig? Er det således, at turistbranchen, at forbrugerne og andre betydende instanser har givet grønt lys eller har udtalt sympati over for dette? Jeg tror ikke engang, jeg behøver besvare spørgsmålet. Enhver ved, at der er ikke tale om noget

[Albertsen.]

sådant. Enhver ved, at ingen af disse instanser har inspireret til det forslag, vi nu skal tage stilling til. Men er det da sådan, at der ligger et særligt statistisk materiale, en særlig sagkundskab, som ministeren kan påberåbe sig? Også her behøver jeg ikke efterlyse svaret. Ministeren kender det, og alle kender det.

Vi skal nu tage stilling til et forslag, som er det, man i de tre regeringspartier tilsyneladende — debatten her i dag vil afklare, hvor dækkende den vurdering er, men lad mig sige tilsyneladende — har kunnet blive enig om. Er det så sådan, at de berørte instanser synes, at det er fremskridt, at det er rigtigt? Også her er svaret det samme.

Man forlænger åbningstiden de fire første af ugens dage med en halv times tid, og hvad man vil opnå ved det, det har jeg ikke set nogen fornuftig forklaring på. Hverken i bemærkningerne til lovforslaget eller i ministerens fremsættelsestale eller ved de mange lejligheder, ministeren har haft til at anføre betragtninger, er der fremkommet argumenter af en karakter, som kan begrunde; at man netop er kommet til dette resultat. Man har sagt: nå ja, når vi nu lægger lidt til nogle af dagene, så må vi trække fra i den anden ende, for ellers bliver der problemer med hensyn til arbejdstidens længde, og så har man i sin visdom fundet ud af, at det kan man passende tage om lørdagen.

Jeg ved ikke, om ministeren og de, der har inspireret til dette, egentlig har fornemmelse af, hvad der sker inden for det tidsrum, man her drøfter, nemlig fra kl. 12 til kl. 14 om lørdagen, men jeg kunne da passende ved lejlighed invitere ministeren og hans ledsagere til en tur ind på gågaden en lørdag — jeg ved ikke, om ministeren har været der, nu bor han jo i et andet hjørne af byen. Her vil han opleve — og det kan gøres på samme måde i de andre storbyer her i landet — at familierne går ud og handler, de går ud og slapper lidt af, og der er for hovedstadens og Øresundsbyernes vedkommende tale om en vældig invasion af sven-

ske turister, som køber for betragtelige beløb her i landet. Det er altså det, ministeren nu vil standse.

Jeg blev forleden dag ringet op af en af direktørerne for et stormagasin her i hovedstaden, og han sagde til mig: hvis ministerens tanker bliver realiseret, kunne De så ikke foreslå ham, at han eventuelt i samarbejde med udenrigsministeren — for det må vist komme ind under hans gebet — foranlediger, at der ude i Øresund bliver stillet et stort skilt op, hvor man advarer svenske turister mod at aflægge besøg i København, for her har man intet ønske om at de skal komme. Svenskernes muligheder for at disponere og foretage indkøb og i det hele få et indtryk af det, man kalder kongens København, vil blive udelukket.

Samtidig gjorde den pågældende opmærksom på — og andre har tilsvarende gjort opmærksom på det — at man allerede har haft problemer med at skaffe arbejdskraft til de berørte erhverv, og at det vil blive næsten umuligt at få arbejdskraft, som har lang afstand til arbejdspladsen, til at komme ind for at virke i de få timer, det vil komme til at dreje sig om om lørdagen, efter forslaget kun ca. 3 timer.

Jeg må sige, at hvis jeg skulle være helt oprigtig, og det tror jeg ministeren værdsætter man er... (Finansministeren [Poul Møller]: Det bør man altid være!). Det bør man altid være; jeg forstår, at det er en erfaren mand, der her kommenterer det, det er oven i købet finansministeren — jeg ved ikke, hvorvidt han i enhver fase har været i overensstemmelse med det, han har sagt før, men det er jo en anden snak. Jeg må egentlig sige, at jeg kan kun se, at ministeren har haft ét sigte: vi har for mange selvstændige butiksindehavere her i landet, vi har for mange steder, hvor der kan handles; jeg vil som minister nu sørge for, at dette antal bliver nedskåret. Det er selvfølgelig en betragtning, men dog en betragtning, som er ganske bemærkelsesværdig, når man tager ministerens politiske udgangspunkt i betragtning.

[Albertsen.]

Det problem, der nu står tilbage, når man har analyseret problematikken her, er spørgsmålet om hensyn til det såkaldte ferieland, og ministeren er klar over, at der er baggrund og vægtige argumenter, der taler for en reform her. Socialdemokratiet vil være rede til at diskutere disse ting, men vi må sige på baggrund af udspillet til denne lovgivning og på baggrund af den holdning, som offentligheden har indtaget, at vi vil afvise de øvrige ændringer. Vi har ikke alt for gode arbejdsvilkår i udvalgsarbejdet som opposition, og alt for meget hensyn er ikke vist os i mange faser — ministeren står ikke alene, han er vel ikke den værste af dem i så henseende — men vi kan dog forlange materiale. Vi kan dog forlange forhandlinger, og vi kan da forlange diskussion og drøftelser om disse ting med alle berørte instanser, og hvis ministeren vil stå fast på forslaget som sådant i alle dets enkeltheder, så vil vi kræve alle øvrige spørgsmål, der kan komme ind i dette billede, nemlig spørgsmålet om åbningstider for læger, tandlæger, sparekasser, sygekasser, offentlige kontorer, ministerialkontorer, belyst, for vi vil ikke gå med til en ensidig udvidelse af arbejdstiden for en begrænset gruppe.

Derfor må jeg henstille, at det, vi kommer til at beskæftige os med i udvalgsarbejdet, alene bliver spørgsmålet om hensyn til ferielandet. For de øvrige områders vedkommende vil jeg foreslå, enten at udvalget arbejder videre med disse ting, eller at en eventuel kommission nedsættes med arbejdsopgave på disse områder.

Erik Hansen (Vejle amt): Det er vist lang tid siden, og det hører så afgjort til undtagelserne, at et lovforslag bliver så meget diskuteret og omtalt før dets fremsættelse her i dette høje ting, som tilfældet har været med forslaget til ny lykkelov. Diskussionen blev ført på et noget spinkelt grundlag, idet det var handelsministerens udkast til en ny lukkelov, man diskuterede, et udkast, hvorom der skulle forhandles med alle interesserede parter, herunder selvsagt også forbrugerne. Ingen havde vel ventet, at disse forhandlinger skulle resultere i, at handelsministeren kunne fremsætte et lovforslag, hvorom der var opnået fuld enighed. Det

skete da heller ikke, men handelsministeren har nu fremsat sit forslag til en ny lukkelov, og det er det, vi nu skal behandle.

Diskussionen ude omkring har været mindre heftig efter lovforslagets fremsættelse, og det er mit håb, at der i folketinget kan opnås bred tilslutning til dette lovforslag, som er en vigtig del af vor erhvervslovgivning, og som faktisk berører alle i hele samfundet, og som har en ikke ringe indflydelse på hele vort samfundsmønster, hvorfor lovforslaget også vil kræve et meget grundigt udvalgsarbejde. Det kan jo være, jeg bliver skuffet med hensyn til den brede enighed efter at have hørt hr. Albertsens udtalelser. Hr. Albertsen sagde, at samarbejdet var fortrinligt inden for regeringspartierne. Det er det også, og det samarbejde vil vi gerne udvide til også at omfatte socialdemokratiet og andre ved behandlingen af det foreliggende lovforslag. Jeg tror nok, vi under udvalgsarbejdet må nærme os noget til hinanden, fordi det er en vigtig lovgivning, hvorom det er væsentligt at der opnås bred enighed.

Det konservative folkeparti kan anbefale lovforslaget til velvillig behandling. Men vi har en del spørgsmål, som vi gerne vil rejse under udvalgsarbejdet, måske også kritiske spørgsmål. Det drejer sig bl. a. om dispensationsbestemmelserne, som jeg senere skal vende tilbage til.

For de butikker, der omfattes af lovforslaget, betyder det, at den ugentlige tilladte åbningstid forlænges med 1 time i forhold til nugældende lov. Den nugældende lov er i hvert fald på ét punkt meget forbrugervenlig, idet forbrugerne har kunnet påregne ganske bestemte lukketider. Enhver har kunnet tage på indkøb og være klar over, at ingen eller så godt som ingen butikker lukkede før den normale lukketid, og man har undgået et lukkevirvar, som kendes andre steder. Ingen butikker er jo forpligtet til at udnytte den tilladte åbningstid fuldt ud, og havde der fundet en udvidelse af åbningstiden sted ud over den time, der er foreslået, ville åbningstiden sandsynligvis ikke blive udnyttet fuldt ud, og man ville komme ud for et lukkevirvar, som ingen forbruger kan være tjent med. Åbningstiderne tilfredsstiller vel ikke alle forbrugere, men jeg tror, forbrugerne er bedst tjent med en samlet,

[Erik Hansen (Vejle amt.)]

koncentreret åbningstid, der udnyttes, i stedet for en længere tilladt åbningstid, som for mange butikkers vedkommende ganske givet ikke ville blive udnyttet i fuld udstrækning.

Der er jo sket et og andet, siden vi fik den nuværende lukkelov, ikke mindst hvad arbejdstiden angår. Den lange weekend var et ukendt begreb i 1950'erne, nu er det et almindeligt begreb for store dele af befolkningen. Det må derfor være rigtigt at flytte den lange åbningsdag fra fredag til torsdag, idet mange, især i sommerhalvåret, ikke har mulighed for at gå på familieindkøb om fredagen, idet man da er taget ud i sommerlandet. Det er således en indkøbsmulighed, der faktisk mange steder var ved at forsvinde, der nu med det fremsatte lovforslag vil vende tilbage, og som ydermere kan udvides med 1 times længere åbningstid denne aften. Jeg tror, mange forbrugere vil se det som en forbedring.

Det ømme punkt i den nuværende lovgivning er forholdene i sommerlandet, hvor de hidtidige dispensationsbestemmelser har vist sig ikke at være tilstrækkelige. Vi kan sikkert alle være enige i, at her er et område, der må og skal rettes. Det konservative folkeparti kan tiltræde, at nødvendige dispensationer på dette område henlægges til kommunalbestyrelserne, og at der bliver en ret stor bevægelsesfrihed for kommunalbestyrelserne, hvad udvidede åbningstider angår. Åbningstiderne er det forholdsvist let at lovgive om, således at disse ikke giver anledning til misforståelser. Anderledes stiller det sig med dispensationsbestemmelserne, og det er vel på det område, vi skal være særlig opmærksomme og forsigtige.

Jeg har bemærket lovforslagets § 7, punkt 9, der lyder:

„på fredage, dog længst til kl. 21.“

Her vil jeg gerne høre handelsministerens mening om, hvilke områder der kan være tale om, som ikke falder ind under punkt 1 i samme paragraf. Ved at læse bemærkningerne til lovforslaget ser det for mig ud til, at det er en bestemmelse, der næsten ville kunne anvendes overalt, hvor der er tale om oplandshandel. Hvis det er tilfældet, er jeg meget betænkelig ved denne bestemmelse.

Jeg ser også gerne punkt 7 i samme paragraf ændret således, at der kommer til at stå „ved den dansk-tyske landegrænse“ for at undgå eventuelle misforståelser.

Benzinstationernes forhold med hensyn til lukkeloven blev rettet ved en lovændring i 1968, som stort set har virket tilfredsstillende, og jeg er betænkelig ved, hvis lovforslaget indebærer, at man på benzinsalgsstederne kan oprette salgssteder, der ikke omfattes af lukkeloven. Bl. a. disse problemer mener jeg vi skal se nøje på i udvalget.

Handelsministeren siger i sin fremsættelse bl. a.:

„Jeg er klar over, at der kan være behov for en grundig udvalgsbehandling, men vil gerne samtidig understrege, at regeringen tillægger det stor betydning, at bestemmelsen om adgang til kommunal dispensation kan blive virksom allerede i den forestående sommersæson.“

Jeg deler helt denne opfattelse. Udvalget vil sikkert få besøg af mange deputationer og modtage mange henvendelser, der vil kræve en grundig behandling, men jeg mener, det er vigtigt, at vi får dispensationsreglerne gennemført nu, eventuelt som en lovændring til den nugældende lov. Det ville måske være rigtigst at tage denne etape først og få erfaring for, hvorledes dispensationsreglerne virker. Så kunne vi se, om der er noget at rette efter sommerens forløb, og derefter tage hele loven op til revision, således at ikrafttrædelsesdatoen falder sammen med en overenskomstperiodes begyndelse, idet de overenskomster, erhvervslivet har indgået bl. a. med HK, hviler på den nuværende lukkelov. Jeg mener, det må indgå i udvalgets overvejelser, hvis man kommer i tidnød.

Ifølge lovforslaget er der en del erhvervsvirksomheder, der fremtidig ikke underkastes nogen som helst bestemmelse, hvad åbningstider angår, men frit selv kan vælge deres åbningstid. Det er for mig naturlige vareområder, man har fritaget. Det ville måske være kundevenligt, hvis man pålagde disse erhverv ved skiltning at oplyse om de daglige åbningstider.

Jeg skal ikke gøre flere bemærkninger her ved første behandling, men kan på det konservative folkepartis vegne anbefale lovforslaget til en velvillig og grundig behandling.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): På venstres vegne kan jeg anbefale det foreliggende lovforslag, men jeg er ikke umusikalsk over for de muligheder, der kan være under en saglig udvalgsbehandling med henblik på, at der kan ske forandringer i lovforslaget.

Jeg synes, der på urimelig vis er sanket alt for mange gloende kul på den højtærede handelsministers hoved i denne sag, og han har måske selv bidraget til det. Man har gjort spørgsmålet om de generelle lukketider eller åbningstider, hvad man vil kalde det, til det centrale. Det er jo ikke det centrale i denne lovgivning. Det centrale er, at der ved et dygtigt arbejde fra handelsministerens side er fremkommet et lovforslag, der betyder en væsentlig forenkling på dette vigtige område, et lovforslag, der indebærer, at der sker en afgrænsning af det område, loven skal gælde for. Hermed imødekommes forbrugerønsker. Noget andet centralt er, at der sker en udvidelse af adgangen til at få et større varesortiment i de butikker, som må holde åbent uden for de generelle åbningstider. Også dette er noget, der imødekommer forbrugerønsker. Og helt væsentligt er forslågets bestemmelser om, at der igennem kommunalbestyrelserne kan ske dispensationer i sommerhusområder og enkelte andre områder, som er nævnt i lovforslaget § 7. Det er meget væsentligt, det imødekommer forbrugere, og jeg synes egentlig, at den højtærede handelsminister har fået for lidt tak for det saglige arbejde, der ligger i forslaget på disse punkter.

Jeg skal kun gøre den tilføjelse her til § 7, punkt 9, at bestemmelsen er lidt uklart formuleret, fordi den kan indebære, at man kan have åbningstid til kl. 21 både torsdag og fredag. Jeg håber ikke, det er den egentlige hensigt med den bestemmelse, som den er formuleret. Det kan vi tage op til drøftelse i udvalget.

Jeg er glad for, at det er kommunalbestyrelserne, der får dispensationsmuligheden, medens man tidligere i højere grad har haft politimyndigheden inde i billedet. Vi skal imidlertid passe på at få bestemmelserne formuleret på en sådan måde, at denne adgang til at give dispensationer ikke bliver så vid, at det faktisk undergraver selve loven.

Jeg mener altså, der er mange virkelig gode ting i dette lovforslag.

Med hensyn til de generelle åbningstider

er det rigtigt, som det allerede er nævnt, at her er forslaget meget forskelligt fra det oprindelige udkast, der var fremme. Det betød jo en udvidelse af åbningstiden på 10 timer pr. uge. Det foreliggende forslag betyder en udvidelse på 1 time. Jeg tror, at der er noget værdifuldt i, at man får det, som jeg kalder en familieindkøbsaften, flyttet fra fredag til torsdag, og at man får åbningsmuligheden til kl. 21. Jeg tror, det er virkelig værdifuldt, og det vil komme til at give et helt andet bybillede ikke alene i butikkerne, men også mange andre steder.

Derimod er jeg lidt betænkelig ved, at man skal lukke om lørdagen kl. 12. Det kan nok særlig have interesse i storbyområderne, og det kan branchemæssigt i særlig grad have interesse for levnedsmiddelbranchen, især hvor det drejer sig om handel med friske levnedsmidler. Det spørgsmål vil jeg gerne lade gå ind til overvejelse i udvalget, idet jeg samtidig peger på, at der i den højtærede handelsministers skriftlige fremsættelse er en sætning af betydelig interesse, nemlig dér, hvor ministeren nævner sammenhængen imellem dette, at man udvider åbningstiden på de almindelige hverdage, og at man afkorter den om lørdagen. Det kan godt være, at vi skal se på dette, så vi skal udvide om lørdagen og afkorte de andre dage.

Det, der foreligger her, er et produkt af nogle forhandlinger, der er gået forud, men jeg tror alligevel, at vi skal lægge det frem til en åben drøftelse i udvalget, hvor vi kan få mange impulser udefra, for dem har vi jo savnet hidtil i overvejelserne om denne vigtige lovgivning.

Jeg vil gerne på mit partis vegne vedstå det, vi har aftalt, og som er formuleret i dette forslag, men hvis vi på saglig måde kan finde løsninger, der er bedre, så vil vi også godt medvirke dertil, fordi forslaget i den foreliggende skikkelse ikke er udtryk for, at vi har fundet de vises sten. Jeg har under de drøftelser, der har været, observeret, at den højtærede handelsminister er en forhandlingsduelig mand, der kan modtage argumenter, acceptere dem, og det tror jeg også vil ske under den videre forhandling.

Dertil skal jeg kun føje det rent principielle, at jeg tror ikke rigtig, tiden er moden til den helt store reform af lukkelovgivningen, sådan som nogle har været inde på.

[Jens Peter Jensen (Sors amt).]

Man taler i denne forbindelse om en liberalisering. Jeg vil gerne sige som en god liberal mand, at liberalisme, det er ikke noget, man har på klokkeslæt, og det har ikke noget at gøre med dette forslag eller de andre tanker, der har været fremme.

Jeg er betænkelig ved nogle synspunkter, der har været fremme om, at vi skulle være helt uden lukkelov, eller vi skulle have meget lange åbningstider. Jeg er bange for, at det ville komme til at være en alvorlig belastning for vore mellemstandserhverv. De er i disse år i forvejen ude for meget svære vanskeligheder, kreditmæssigt, pengepolitisk osv. Med hensyn til erhvervsstrukturens forandringer har vi jo heller ikke skabt forhold, der gør det muligt at imødekomme behovet for de omskolinger osv., der må være en naturlig konsekvens, hvis der skal være en kraftig afgang fra butikserhvervet.

Jeg tror også, det er en forbrugerinteresse, at der fremdeles er et stort net af butikker, hvor man kan blive betjent. Jeg tror, det er en forbrugerinteresse, at man kan få et faguddannet personale i disse forretninger, så man kan blive betjent på saglig og god måde. Det er i forvejen svært for butikserhvervet at kalde ungdommen til sig. Det vil blive endnu vanskeligere, hvis dette erhvervs arbejdstid skal forrykkes væsentligt fra, hvad der er gældende inden for andre samfundsområder. Derfor vil jeg altså sige, at vi kan gå ind i en udvalgsbehandling; vi vil medvirke til fremme af forslaget, men kan gå ind i en drøftelse af de saglige forslag, der kan komme om ændringer, forandringer, som vi kan tage op til overvejelse i udvalget.

Med disse ord skal jeg anbefale forslaget til en velvillig udvalgsbehandling.

Jørgen Andersen: Mere end de fleste andre love berører lukkeloven alle befolkningskredse, fra folkepensionisten til de mindre børn, i hvert fald så snart de har lært indkøbsværdien af en 10-øre. Naturligvis forstærkes denne berøring i forhold til butikshandelens udøvere og deres medarbejdere, idet lukkeloven for disses vedkommende direkte influerer på erhvervet. Men selv om både butikshandelens folk og deres medarbejdere har en fælles interesse i at skabe den størst mulige omsætning, således at betin-

gelsen for en stigende indkomst for begge parter vedkommende skabes gennem en større fortjeneste, så kan det ikke være rimeligt at anskue lukkeloven og dens konsekvenser ensidigt ud fra erhvervets særlige interesser.

Forbrugere, som ene og alene bærer butikserhvervet oppe, har selvfølgelig også interesser, som ikke bør overhøres. Man kan vist sige, at der findes to kategorier af forbrugere. En, nok endnu den største, for hvem butikernes åbningstider ikke spiller nogen større rolle; deres frie og uafhængige stilling tillader dem at handle omtrent når som helst, og man kan sige, at de i den forbindelse er indifferente. Men for den anden part, de udearbejdende, er forholdet uægtelig et andet. Tænk blot på den udearbejdende far eller mor, som må jage fra arbejdsplads til vuggestue eller fritidshjem efter børnene og så i den tiloversblevne sparsomme tid er henvist til at klare dagens indkøb til familiens behov. Selv om disse mennesker ikke findes i lige stort tal i alle dele af landet, ja, enkelte steder må man vel erkende, at de slet ikke kendes, så vil det i mine øjne være helt utilstedeligt at overse dem under denne lovs ændring.

Når man betænker, at de eksisterende lukketider for butikshandelen har bestået uændrede i næsten et kvart århundrede, og man samtidig iagttager den rivende udvikling, der har kendetegnet netop dette tidsafsnit på alle andre områder, så forekommer det, det radikale venstre såre rimeligt og naturligt, at man også nu ajourfører lukkeloven, så den bliver i pagt med en moderne tids krav og behov.

Vi påskønner derfor handelsministerens initiativ til det fremsatte forslag, men vi havde gerne set et endnu mere liberalt oplæg, som i højere grad pålagde de handlende selv at afgøre butikernes åbningstider under naturlig hensyntagen til individuelle branchekrav og publikums behov. Vi har svært ved at forstå, at 1970ernes danske butikshandlende foretrækker forbud, mynderskab, politikontrol og strafansvar fremfor frie kollegiale aftaler, varierende efter geografiske forhold og brancheforhold, med individuelle åbningstider, som i størst mulig udstrækning sikrer, at der er noget at holde åbent for. Det er utænkeligt, at sådanne frie vilkår ikke skulle give en langt

[Jørgen Andersen.]

bedre udnyttelse af de handlendes investeringer og kapitalanlæg og overflødiggere skeptikernes bekymringer om stigende varepriser som følge af de højere lønninger, medarbejderne selvfølgelig måtte have under varierende arbejdstider. Men som det fremgår af butikshandelens og medarbejderorganisationernes kritiske kommentarer, allerede omtalt af tidligere ordførere herfra, vil man ikke en sådan liberalisering, og derfor må det radikale venstre være enig med handelsministeren i, at der for tiden kun er mulighed for at reformere de mest grelle modsætninger til den nyere tid.

Den industrielle udvikling og byernes stærke ekspansion har øget afstandene imellem arbejdsplads og bopæl ganske betydeligt og dermed trukket store befolkningskredse bort fra de traditionelle indkøbsmuligheder og ind i mere besværlige og uensigtsmæssige forhold, som i adskillige tilfælde får generende indflydelse på de enkeltes familieliv.

Efterhånden som kildeskattesystemet finder sit endelige leje og borgernes afhængighed af efterskatten bortvejres, vil utvivlsomt de mange udearbejdende kvinders antal stige yderligere, og dermed intensiveres igen kravene til en friere lukkelov.

Velfærdsstatens øgede fortjenstmuligheder har lykkeligvis skabt betingelser for, at de mange kan indrette sig hygiejnisk og bekvemt med den nye tids komfort. Jeg tænker i denne forbindelse særlig på ting som møbler, tæpper, gardiner, radio og fjernsyn, hårde hvidevarer, automobil og campingudstyr osv., osv., alt sammen objekter, som omfattes af en samlet familieinteresse ikke mindst i indkøbsøjemed, altså et omfattende område, hvor en større smidighed i åbningstiden også måtte være ønskelig.

Værst tegner dette sig i sommerhusområderne og på feriepladserne, hvor bestående lukketider overhovedet ikke respekteres, medmindre nidkære konkurrenter udnytter usmageligt angiveri. Myndighedernes muligheder for en effektiv kontrol er simpelt hen yderst beskedne, al den stund man er ude af stand til at afse mandskab dertil, og ingen ønsker at ansætte større og øgede styrker med stor bekostning til følge.

Det radikale venstre er ikke og har aldrig

været tilhænger af love, som man på forhånd kunne forudse ikke blev respekteret. Vi kan derfor tilslutte os ministerens forslag om at give kommunerne dispensationsmuligheder i den udstrækning, lokale forhold taler derfor. Vi er tilfredse, indtil en fuldstændig liberalisering af lukkeloven kan gennemføres, med, at flere brancher end i dag friholdes for lovens bestemmelser og derved kan blive et eksempel på, at Danmark ikke nødvendigvis behøver at leve under Vesteuropas mest restriktive lukkelov.

Vi havde som sagt gerne set noget større og friere indkøbsmulighed for de mange udearbejdende kvinder, men også her kan vi akkviescere ved forslaget, som dog går et betydeligt skridt i denne retning.

Den socialdemokratiske tanke om en kommission ser vi derimod ikke noget særligt perspektiv i. Der er ingen ukendte faktorer i denne sag. Den offentlige debat har nu stået på i årevis, brancheforeninger, personaleorganisationer, forbrugerråd har kommenteret problemerne indtil trivialitet. Vi har haft de bedste sammenligningsmuligheder med alle andre lande, hvis erfaringer vi har ment at kunne gøre brug af. Mere kan der faktisk ikke indhentes, måske lige undtagen en retardering af hele sagen, men det ønsker det radikale venstre ikke at medvirke til.

Men vi er naturligvis positive over for et aktivt og hurtigt udvalg, og vi vil også møde nye overbevisende argumenter, hvis socialdemokratiet i udvalget måtte fremkomme med sådanne. Dermed kan jeg tilsige mit partis velvillige udvalgsmedvirken.

Aksel Larsen: Jeg tror, det var socialdemokratiets ordfører, hr. Albertsen, som udkastede den formodning, at handelsministeren da kun kan have fået inspiration til dette lovforslag fra statsministeren. Jeg er selvfølgelig ikke så sagkyndig på dette, men det forekommer mig, at man kunne godt få inspiration til at foreslå en liberaliseret lukkelov ved simpelt hen at tænke fornuftigt over tingene. Hvorvidt det skal være så stramt her i dette land, hvorvidt det skal være besværligt at købe ind, hvorvidt man skal tage hensyn til forbrugerne og for resten også til handelsledet. Jeg vil antage, at det er sådanne ting, der ligger bag ved handels-

[Aksel Larsen.]

ministerens tanke med hans lovforslag eller med lovforslaget, sådan som han oprindeligt ville have fremsat det. Jeg tror ikke, at handelsministeren behøvede at have inspirationer fra andre på den måde, som hr. Albertsen formoder det.

Jeg og mit parti er tilhængere af det, man godt kan kalde at liberalisere lukkeloven. Her vil jeg gå så vidt, at jeg vil sige, at man burde overveje — det er naturligvis en principiel betragtning — om vi overhovedet skal have en lukkelov i et land som Danmark, om den overhovedet er nødvendig, eller om man ikke kunne lade det, man i andre forbindelser med misbrugte ord kalder kræfternes frie spil, ordne det. Nu ved jeg godt, at det er brødløst at fremsætte forslag om totalt at ophæve enhver lukkelov i den givne situation, jeg tænker ikke på så revolutionerende skridt, men rent principielt er jeg ikke sikker på, at vi ad lovgivningens vej behøver at sige, hvornår man må holde åbent, og hvornår man ikke må holde åbent.

Den første lukkelov herhjemme, hvorfor fik vi den? Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget. Vi fik den, fordi kirken havde indflydelse og ikke ville have, at folk handlede i kirketiden. Det var ikke af hensyn til de handlende, men man lavede en indskrænkning, fordi det nu passede i kirken kram. Det er blevet udbygget senere, og så har vi haft et par verdenskrige, hvor man på grund af elektricitetsmangel og brændselsmangel og af andre årsager indskrænkede åbningstiden for butikkerne. Jeg skal ikke gennemgå hele historien, for den finder man i bemærkningerne, og jeg kan ikke se, det er nødvendigt at have noget kommissionsarbejde til at kulegrave det yderligere. Derved er vi nået frem til den tilstand, vi har nu, og så bliver man stående derved. Pludselig synes en hel masse mennesker, at det, vi har, er dog vist godt, det har vi vænnet os til, og lad os endelig ikke tænke på at få det lavet om.

Ja, men jeg stiller alligevel spørgsmålet — og det er det samme spørgsmål, som handelsministeren har stillet ved at udarbejde sit lovforslag — om det ikke er på tide, vi tænker på at gå den anden vej og indføre friere tilstande, navnlig tage hensyn til forbrugerne, men for øvrigt også tage hensyn til de butikshandlende, som i hvert fald ef-

ter min overbevisning ikke kan være tjent med de stramme rammer, vi har nu.

Det er klart, at forbrugerorganisationerne anbefaler en liberalisering af lukkeloven. Det er mindre klart og mindre forståeligt, at der kom så heftige protester fra kredse af butikshandlende og fra Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund.

Jeg har på adskillige offentlige møder haft diskussion om dette spørgsmål. Jeg er blevet mødt med spørgsmål fra forsamlingen om, hvad jeg mener om lukkeloven, og jeg har sagt, at jeg synes, det er godt, vi har en handelsminister, som vil liberalisere den. Så er det naturligvis sket, at der er kommet afbrydere, der har sagt det samme, som der står her i en henvendelse, jeg har modtaget fra Erhvervsforeningen for handel, håndværk og industri i Hellebæk, Ålsgårde, Apperup og omegn, hvor man siger, at man finder det urimeligt

„at forlænge de butikshandlendes arbejdstid med 1/2 time på de fire uge-hverdage“

og

„at forlænge de butikshandlendes arbejdstid med 1 time på en femte af ugens hverdage.“

Ja men dette bygger på en total misforståelse. Jeg har i hvert fald ikke læst lovforslaget sådan, at det straffes med bøde, tugthus, fængsel, eller hvad ved jeg, hvis man ikke holder åbent så og så længe. Jeg tror, at en lukkelov er en lov om, hvornår man ikke må holde åbent. Når jeg har mødt det på offentlige møder, hvor jeg også har været ude for tilråb, om det da betyder, at nu skal de handlende og butikspersonalet stå i butikken 24 timer i døgnet, så har jeg svaret jævnt og bramfrit: nej, I må lukke alle døgnets 24 timer, hvis I vil, ingen forpligter jer til at holde åbent. Det er jo det, der er sagen. Derfor er der ingen lov, der vil forlænge de butikshandlendes arbejdstid med hverken en halv eller en hel time, det bestemmer de selv. Jeg tror, halvdelen af Københavns bagere har lukket om søndagen, og de, der ikke har lukket om søndagen, har lukket om mandagen; det står ikke i loven, at de skal holde lukket, men de gør det alligevel. De har fundet ud af, at de kan dele det imellem sig; de kan træffe aftaler om det. Og som det er dér, er det i mange andre brancher; sådan er det også i mange

[Aksel Larsen.]

kvarterer i København, de handlende indretter sig. Jeg tror, de handlende kan indrette sig efter en fornuftig kundebejning, sådan at de alle sammen har gavn af det og ingen har skade af det. Som sagt, en lukkelov er ikke en lov om, at man skal holde åbent så og så længe, den sætter grænser for, hvor længe man må holde åbent, og dér tillader jeg mig altså at mene, at de grænser, der sættes i det lovforslag, vi her har til behandling, nok er lige snævre nok.

Fra Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund hævdes det, at det vil være uhyre skadeligt for de ansatte i butikshandelsfaget, hvis vi får en liberaliseret lukkelov, for så får de længere arbejdstid og dårligere arbejdsforhold, og jeg ved ikke hvad. Jeg synes, man skal lade være med den snak, navnlig når den kommer fra en fagforening. Jeg tror, fagforeninger er til for at varetage deres medlemmer interesser og sørge for, at der tages rimeligt hensyn til deres arbejdstid og deres lønninger osv., og jeg tror ikke, at fagforeningerne skal indrette sig på, at det, der er fagforeningens opgave, skal varetages ved statshjælp, og det skal fagforeningen ikke tage sig af.

Det er ganske klart, at hvis man liberaliserer lukkeloven, ikke den uhyre beskedne liberalisering, der her er foreslået, men hvis man virkelig liberaliserer lukkeloven, giver mulighed for at holde åbent længere, ja, så må man ændre arbejderbeskyttelsesloven sådan, at man her sikrer, at der ikke sker misbrug, men i øvrigt er spørgsmålet om arbejdstid og løn i det fag vel ligesom i andre fag også et spørgsmål, som fagforeningen må tage sig af, og som fagforeningen vil kunne tage sig af. Jeg kan ikke tænke mig det anderledes.

Jeg beklager, at ministeren efter alt, hvad der er kommet frem, har måttet stramme sit lovforslag i forhold til, hvad han åbenbart selv ønskede, og hvad han, så vidt jeg forstår, havde den samlede regerings tilslutning til, sådan at det lovforslag, vi nu er præsenteret for, er dårligere, end det ville være blevet, hvis ikke venstre, Danmarks liberale parti, pludselig havde slået sig i tøjret og erklæret, at de ville ikke finde sig i en liberalisering på dette område.

Jeg har med interesse hørt hr. Jens Peter

Jensen (Sorø amt) holde sin ordførertale her; den var mærkværdig mild, og han beklagede, at nogle havde sanket gloende kul på handelsministerens skyldige eller uskyldige hoved, og mente, at det var vel handelsministeren selv, der havde gjort det. Jeg mener at kunne erindre noget om en vis indsats af hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), hvorved han fik sat venstre i bevægelse, sådan at venstre nedlagde veto mod, at handelsministeren fremsatte det lovforslag, han havde regeringens tilslutning til, og som handelsministeren gerne ville have fremsat. Så er det selvfølgelig prisværdigt, at hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) nu siger, at det er glædeligt, at handelsministeren er forhandlingsvillig. Det har han vist kun været under nødvendighedens og hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt)s tryk. Det er pænt af hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) at holde sådan en tale som den, han holdt, for han sparker da ikke til en mand, han selv har slået til jorden, men alligevel havde det været bedre, hvis vi ikke havde været ude for de tilstande, vi er ude i, hvor et enkelt regeringsparti kan nedlægge veto mod noget, som de øvrige regeringspartier ønsker at fremme. På den måde er man faktisk i stand til at sikre, at et enkelt regeringsparti eller rettere sagt flertallet i dets folketingsgruppe kan forhindre, at folketinget vedtager noget, der måske ellers er et stort flertal for i folketinget. Ja, for det er jo det, der er tilstanden, når vi har en flerpartiregering herhjemme. Sådan var det også under tidligere flerpartiregeringer. Så længe man har den regel, at hvad regeringspartier ikke kan enes om, skal de lade ligge, så er det muligt for et enkelt regeringsparti eller for flertallet i dets folketingsgruppe at nedlægge veto mod noget, som ellers burde gennemføres, men det er ikke godt for folkestyret. Jeg tror heller ikke, at det er godt for landet.

Jeg ved ikke, om det nu er låst så fast, at nu foreligger der et forslag fra regeringen, og dette kan ikke ændres. I så tilfælde kan vi jo nøjes med principdebatten nu. Hvis der er nogen som helst muligheder for at forbedre lukkelovsforslaget, for yderligere at liberalisere lukkeloven, ud over hvad der findes i dette regeringsforslag, så vil vi gerne medvirke til udvalgsbehandling. Men det er også vor forudsætning.

Kjær Rasmussen: Jeg synes ligesom den foregående taler, at det er en fantastisk tanke, at socialistiske partier skal stå her på denne talerstol og belære de borgerlige partiers ordførere om, hvad liberalisme er, men jeg vil da også gerne yde mit bidrag.

Diskussionen ude omkring om det foreliggende forslag er hele vejen igennem foregået på handelsministerens præmisser. Det, man har diskuteret, er, om det nu også er klogt at flytte den lange åbningstid til torsdag i stedet for fredag, og om det er klogt at forlænge åbningstiden til kl. 21 i stedet for kl. 20, som den er nu, og om det er forsvarligt at lukke lørdag kl. 12 osv., osv. Det er sådanne ting, der er blevet diskuteret i forbindelse med lukkelovsforslaget. Kun få har sat spørgsmålstegn ved, om vi overhovedet skal have en lukkelov, om det ikke ville være ideelt, om forbrugerne kunne foretage deres indkøb, når det var dem mest bejligt. Disse ting har ikke rigtig været inde i debatten. En lukkelov er jo ikke nogen livsbetingelse for et land. Frankrig f. eks. har ikke nogen; her kan den enkelte butiksindehaver frit tilpasse sin butiks åbningstid, og det er klart, at det vil han gøre i overensstemmelse med forbrugernes indkøbstider, det siger sig selv.

Fra nogle sider her i Danmark er det blevet hævdet, at de ansatte ville få dårligere arbejdsvilkår, hvis vi ikke havde nogen lukkelov. For vort vedkommende må vi holde fast ved det synspunkt, at det er de ansatte selv og deres organisation HK, der må tilvejebringe ordentlige ansættelsesforhold. Men så må jeg da også erkende, at under en fri åbningstid må for folketingets vedkommende også spørgsmålet om arbejderbeskyttelse komme ind i billedet.

Naturligt nok har man fra de ansattes side været bange for, at arbejdstiden skulle blive længere. Det er vel nok en frygt, som er ubegrundet. Vi må jo se i øjnene, at butikshandelen koncentrerer mere og mere på supermarkeder, altså forretninger, hvor der er mange ansatte. Det giver i sig selv mulighed for arbejdstidsdeling. En anden om-

stændighed ved supermarkederne er jo, at arbejdsfunktionerne i disse butikker er af en sådan art, at stor kundetilstrømning ikke absolut indebærer tilstedeværelsen af et stort antal ansatte. I de mere stille dagtimer forbereder man sig på myldretiderne, der som oftest ligger sidst på dagen.

Naturligvis opstår der nogle drifts- og omkostningsmæssige spørgsmål i forbindelse med fri åbningsret, spørgsmål, som ingenlunde er uden interesse for forbrugerne, idet disse spørgsmål har indflydelse på prisdannelsen. Imidlertid er mulighederne for en drifts- og omkostningsmæssig tilpasning til en udvidet åbningstid størst i de virksomheder, hvor arbejdsfunktionerne er uafhængige af kundens tilstedeværelse, og for øvrigt vil en stigning i lønomkostningerne have en forholdsvis lille indflydelse på de samlede driftsomkostninger. De vil i nogen grad modsvares af en omsætningsudvidelse, således at det ikke skulle ændre prisdannelsen i ugunstig retning for forbrugerne.

En påstand om, at vi efter dette skulle være uden forståelse for de ansattes problemer, vil være uden mening. Vi ønsker, som jeg allerede har sagt det før, en forbedring af arbejderbeskyttelseslovgivningen, for vi må erkende, at de ansatte inden for HK-området ikke lever nogen fyrstelig tilværelse. Personalets betænkeligheder i forbindelse med en fri åbningsret må nok også ses i sammenhæng med den forholdsvis lave organisationsprocent inden for HK-området. Vi ved jo godt, at et fagforeningsmæssigt tilhørsforhold ikke altid er lige velset hos arbejdsgiverne inden for handels- og kontorområdet, men vi har også indtryk af, at for mange handels- og kontorfolk retter sig efter deres arbejdsgiveres ønske, måske for at stå sig bedre advancementsmæssigt. Jeg ved det ikke, men så vidt jeg har forstået det, er der myriader af advancementsstillinger lige netop inden for det område: underforvaltere, forvaltere, overforvaltere og trekvartdirektører, og jeg ved ikke, hvad det er, man kan blive. Det er muligt, at grunden til, at organisationsprocenten er

[Kjær Rasmussen.]

forholdsvis lav, er denne, at man ikke vil skade sit avancement, men det er et spørgsmål om større solidaritet blandt alle de ansatte inden for handels- og kontorområdet.

Principielt er vi altså af den opfattelse, at åbningstiden bør være fri til gavn for forbrugerne, men vi vil dog også gerne understrege, at de ansattes problemer må ses i forhold til den arbejdsmarkedspolitik, som vi i øvrigt går ind for. Principielt fri åbningsret kædet sammen med forbedringer i arbejderbeskyttelseslovgivningen må vi anse for den bedste løsning for alle parter.

Hans Kjær: Handelsministeren bemærker i sin fremsættelsestale, at han for sit initiativ til en ny lukkelov har modtaget en del roser, men sandelig også mange tidsler, og man har her i debatten i dag også diskuteret handelsministerens motiver.

Jeg skal afstå fra buketter af såvel den ene som den anden art, men da jeg her vil motivere, hvorfor jeg ikke fuldt og helt kan støtte det foreliggende lovforslag, hvilket uvægerlig må give mit indlæg en kritisk dominans, finder jeg anledning til straks at give udtryk for, at jeg på ingen måde betvivler handelsministerens gode hensigter bag initiativet som et led i den mere generelle frigørelsesproces, som erhvervslovgivningen i en række forhold gennemgår i disse år.

Jeg har for så vidt også forståelse for, at man kan have den opfattelse, der er kommet til udtryk her i dag, at her er et område, hvor staten ikke behøver at udøve et formynderskab gennem lovgivning, men jeg må straks tilføje, at en sådan forståelse ikke ændrer den kendsgerning, at jeg ud fra mit kendskab til butikserhvervets vilkår på baggrund af 35 års praktik fortsat finder en lukkelov nødvendig. Det er sagt, at lukkeloven er en beskyttelseslov, hvad jeg ikke kan være uenig i, men jeg finder, at der fortsat er behov for en sådan beskyttelseslov helt på linje med, at vi ikke kun fortsat oprettholder, men også udvider en række beskyttelseslove på andre områder for at undgå, at frihedsbegrebet kolliderer med mere generelle sociale og menneskelige hensyn, og jeg finder ud fra det, der er kommet frem i debatten i dag, at måtte gøre opmærksom på,

at butiksindehaverne også er en slags mennesker.

At dette også bør have vægt på dette område, må jeg betragte som anerkendt af handelsministeren, der jo ikke har haft udgangspunkt, heller ikke i den tidligere offentliggjorte skitse, i en fuldstændig ophævelse af lukkeloven, selv om et sådant forslag kunne synes mere konsekvent ud fra de synspunkter, som ministeren har fremført, synspunkter, som jeg altså ikke deler.

I en tid, hvor samfundet i øvrigt bevæger sig imod stadig kortere arbejdstid, må det i sig selv være betænkeligt at stille den del af befolkningen, der arbejder i butikserhvervet, ansatte som indehavere, over for en arbejdstidsforlængelse. Det tilsigter handelsministeren for så vidt heller ikke. Ministeren tror på, at resultatet blot ville være en omlægning af arbejdstiden, og det er jo en tro, jeg kan forstå at ministeren ikke står alene med, men jeg deler ikke denne tro. Ud fra det strukturmønster, der gælder i dette erhverv, er flerholdsdrift ikke mulig, i hvert fald ikke forenelig med bevarelse af den nødvendige, kvalificerede arbejdskraft.

Nu måtte butiksfolket selvsagt affinde sig med sin skæbne og det øvrige samfund med de uundgæelige konsekvenser, hvis samfundsmæssige interesser i øvrigt, derunder naturligvis også forbrugermæssige hensyn, nødvendiggjorde en generel udvidelse af åbningstiderne. Intet tyder dog derpå nu, og i hvert fald må en vurdering deraf også ske ud fra en helhedsbedømmelse af virkningerne, hvis man vil sikre sig imod uønskede resultater.

Det er rigtigt, at antallet af udearbejdende kvinder er i fortsat vækst, men man kan vel ikke se helt bort fra, at en betydelig andel af disse kvinder, derunder også sådanne, som man skatteteknisk kalder for medarbejdende, netop beskæftiges i handels- og servicefagene, og disse kvinder vil da få øgede vanskeligheder eller nok snarere foretrække at holde op eller skifte erhverv, hvorefter det er butikkerne og kunderne, der får de øgede vanskeligheder.

Man kan vel heller ikke se bort fra, at de øgede arbejdstidsforkortelser i andre erhverv tilsvarende øger indkøbsmulighederne, og man kan vel heller ikke se bort fra

[Hans Kjær.]

risikoen for varefordyrelse med alt, hvad deraf samfundsmæssigt følger. Handelsministeren tror ikke på en sådan konsekvens — selv om han erkender, at forskudt arbejds-tid vil føre til krav om lønkompensation — og flere af ordførerne har givet udtryk for, at de heller ikke tror på en sådan konsekvens. Jeg mener derimod, at al sandsynlighed taler derfor. En generel forbrugsforøgelse til dækning af meromkostningerne er der jo ikke foreløbig samfundsøkonomisk baggrund for.

Den anden mulighed er, at der lukkes et tilstrækkeligt antal butikker til, at de tiloversblevne får den større omsætningsandel, der kan kompensere meromkostningerne, men sådan går det jo ikke i praksis fra den ene dag til den anden. Men uanset tro, så må da alene risikoen nu mane til stor forsigtighed. Handelsministeren skjuler ikke, at han sigter mod at fremme strukturudviklingen. Dermed tager han livet af den ikke ukendte myte om, at en frigørelse fra lukkeloven vil betyde de mindre butikkers redning. Denne klargørelse skal ministeren ikke have utak for.

Jeg finder det såre tvivlsomt, om det er et samfundsmæssigt gode at forcere en butiksafgang hurtigere frem, end det allerede sker. Ikke alene vil man få et socialt problem for den del af butiksfolket, ansatte som indehavere, der er for gamle til omskoling, men ikke gamle nok til pension, man vil også få et socialt problem for de ældre medborgere — og det er en stigende del af befolkningen — der ikke er mobile eller motoriserede, medborgere, hvis forbliven længst muligt i de hjemlige omgivelser er helt afhængig af bevarelsen af nærbutikker. I Sverige drøfter man i dag seriøst reetablering af nærbutikker med statsstøtte. Problematikken herom indeholder såvel menneskelige som økonomiske aspekter, så sandt som de sociale omkostninger også betales af helheden, derunder af forbrugerne.

Flere spørgsmålstegn kan sættes. Der er blevet henvist til lukketiderne i Frankrig — jeg må rette hr. Kjær Rasmussen i hans påstand om, at der ikke skulle være nogen lukkelov i Frankrig; det er der. Jeg mener, at de mange spørgsmålstegn, der kan sættes over for følgerne af en generel udvidelse af åbningstiderne, for længst burde have foran-

lediget en nøjere undersøgelse. Jeg ville i det hele taget finde — nævnt ud fra den forbindelse, der er til butikserhvervets vilkår — at det ville være rimeligt, om regeringen foranledigede en undersøgelse af butikshandelens fremtidige stilling og betydning, således som det er sket for håndværket og den mindre industri, og som det nu sker for forbrugernes stilling i samfundet.

Lovforslagets §§ 2-11 har ikke beslaglagt meget af den offentlige debat. Må jeg derfor sige, at jeg sympatiserer med ministerens bestræbelser for en tilpasning i ferieområderne, ligesom jeg kan tilslutte mig hensigten med at forenkle lovens udformning. Jeg finder absolut, at der her er værdifulde forbedringer i lovforslaget; dog synes jeg, at forenklingen i et vist omfang er gået ud over klarheden, så der opstår fortolkningstvivel, men det kan der forhåbentlig rettes på i det forestående udvalgsarbejde.

Jeg skal derfor kun nævne 2 forhold, som giver mig bekymringer. Det er anført som en udvidelse, at bestillinger, også ud over de nu tilladte telefoniske og skriftlige, er tilladt i lukketiden. Samtidig sættes optagelse af bestillinger fortsat lig med salg, hvilket ikke må ske i lukketiden. Det kan ligesom ikke rigtig forenes, medmindre hensigten er at udvide adgangen til at rette uopfordret henvendelse til private om optagelse af ordrer, og det må jeg da advare imod som uønsket, også af forbrugerne.

Under reglerne i § 7 for kommunalbestyrelses dispensationsadgang er her allerede omtalt den, der hedder nr. 9, om, at der på fredage skulle kunne holdes åbent til kl. 21. Sammenholdt med bemærkningerne, hvorefter dette skal kunne ske i sådanne handelsområder, som er særlig præget af oplandshandel, må jeg forstå det derhen, at det vil blive almindeligt med 2 lange aftenåbninger, for hvor er der ikke en sådan oplandshandel? Jeg finder ikke dette acceptabelt, men kan måske trøste mig med, at det ikke kan være ministerens hensigt, for i så fald ville det have været nok så rimeligt at give direkte udtryk derfor i § 1 om de almindelige åbningstider.

Kun nogle få bemærkninger yderligere om disse foreslåede almindelige åbningstider. Jeg kan acceptere udvidelsen af den lange aftenåbning til kl. 21, som kan betyde genoplivning af en aftenhandel 1 gang ugentlig,

[Hans Kjør.]

der ellers næsten er forsvundet, ligesom jeg kan tiltræde flytningen fra fredag til torsdag. Fredag aften er ikke alene starttid for mange til den lange weekendudflugt, men i stigende grad den aften, hvor selskabelighed afvikles. Det er også tydeligt, at TV-programmerne fredag aften mere og mere får det indhold, der tidligere har præget lørdagsaftenens programmer. Men med henvisning til mine bemærkninger før kan jeg ikke acceptere 2 lange aftenåbninger, torsdag og fredag, hvorfor jeg i så fald må foretrække, at fredagsåbningen bibeholdes.

Lukketid lørdag kl. 12 er for så vidt ikke uden perspektiv. Butikshandelens største problem er at skaffe den fornødne tilgang af kvalificerede medarbejdere. I samme takt, som forskellen vokser mellem de faciliteter, som de forskellige erhverv kan tilbyde, vokser også dette problem. Med fuldt gennembrud for 5 dages ugen — og nu kommer skolerne jo også med — vil en forbedret weekendordning kunne være et middel til at fastholde kvalificeret medhjælp. Jeg kunne derfor forstå det, hvis dette var sigtet og den halve ekstratime de øvrige aftener var prisen derfor. Ministeren stiller det imidlertid modsat op: den ekstra halve time er sigtet og lørdagsafkortningen compensation herfor. På denne baggrund må jeg finde det mere rimeligt, at åbningstiden fordeles på den måde, der gavner forbrugerne mest og generer erhvervet mindst, og således at man samtidig undgår de krav til omlægning af trafikmidler, radio- og TV-avis og mange andre samfundsmæssige omlægninger såsom aftenundervisning, sportstræning osv., som må følge af en udvidelse til kl. 18; det vil kort sagt sige, at jeg må foretrække tiderne 17.30, 21 og 14.

Et lovforslag, der som dette vel rummer ting, jeg kan gå ind for, men også adskilligt, jeg finder lidet ønskværdigt, vil jeg ikke kunne stemme for. Min videre stillingtagen vil derfor afhænge af udfaldet af udvalgsarbejdet; i hvert fald dagens første taler bragte ligesom lidt luft.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Ja, så kom da lukkelovsforslaget til en førstebehandling i dette høje ting. Emnet er i sig selv stærkt kontroversielt, men jeg går ud fra,

at det skyldes et tilfælde fra formandens side, når behandlingen er sat til netop den 2. april, hin mindededag for slaget på Reden, hvor så store danske interesser også stod på spil.

Jeg vil gerne komme med nogle generelle betragtninger i forhold til, hvad der er fremkommet af kloge ord og ros og ris fra de forskellige ordførere, men forinden er der et par enkelte spørgsmål, jeg skulle svare direkte på. Jeg kan til hr. Erik Hansen (Vejle amt) sige, at der menes den dansk-tyske landegrænse; der er ikke spor tvivl om det, og jeg skal med fornøjelse tiltræde et ændringsforslag eller selv fremsætte et ændringsforslag herom. Med hensyn til § 7, stk. 9, om den kommunale dispensation for fredag aftener kan vi jo se på under udvalgsarbejdet, om en skarpere definition kan findes. Jeg har skønnet, at der var behov nogle steder for at holde åbent fredag aften, hvor man ikke vil benytte sig af torsdag aften; det er derfor, dette afsnit er kommet ind.

Jeg tror ikke, der herudover er stillet direkte spørgsmål til mig, men jeg vil komme ind på nogle betragtninger af mere generel natur.

Den nuværende lukkelov fra 1946 — det er kun småændringer, der siden er sket — er i virkeligheden den sidste af en række midlertidige lukkelove, der blev gennemført under krigen, og som alle igen i deres basis var meget dybt præget af hele det samfund, vi levede i i 1930'erne, hvor man måtte forsøge gennem lovgivning af forskellig art at bevare virksomheder for enhver pris for at skaffe arbejde og beskæftigelse. I 1946, da denne lukkelov, hvis lukketider stadig væk gælder i dag, blev gennemført, stod vi midt i varemangelens tid, som havde præget os i de foregående år. I mellemtiden er der uægteligt sket et og andet i verden: vi har moderniseret et meget stor del af vor erhvervslovgivning og er i færd med at gøre det endnu mere, vi er gået fra varedirektoratets afspærrede Danmark til et varerigheds Danmark, som man ikke havde drømt om i 1946, men lukkeloven er uændret, den har ingen turdet røre ved. Lad mig nu for straks at tage livet af eventuelle myter sige, at jeg er ikke inspireret af andre end mig selv i denne sag, jeg har det fulde ansvar; ordførerne vil vide af den måde, jeg

[Handelsministeren.]

har behandlet sagen på, at jeg ikke har forsøgt at lægge noget ansvar fra mig for, hvad jeg stod for, og det tror jeg alle er klar over.

Lukkeloven er efter min opfattelse en uheldig blanding af erhvervslovgivning og samtidig beskyttelseslovgivning for de erhvervsudøvende og deres medarbejdere. Mange af ordførerne har været inde på principielle overvejelser omkring en eventuel ophævelse af lukkeloven. Jeg tror personlig, at udviklingen vil gå i den retning, men jeg anser det ikke for at være praktisk politik at tale herom i dag.

Jeg vil endvidere gerne pege på, at en af de mange anledninger, jeg måtte finde til at røre ved lukkeloven, var hele den ulovlige tilstand — bagdørshandel og åbenlyse krænkelse — ikke alene i det såkaldte ferie- eller sommerland, men også i storbyerne, en tilstand, hvor politiet efterhånden havde opgivet at skride ind og kun skred ind som hovedregel efter forudgående anmeldelse. Denne ulovlige tilstand er i sig selv uheldig, men den viste jo også klart og tydeligt et behov for en friere tilstand; befolkningen havde simpelt hen taget sagen i sin egen hånd og gør det den dag i dag, ustraffet i langt de fleste tilfælde. Jeg kan godt forstå det, for jeg kan ikke se nogen årsag til, at Danmark, dette lille land, skulle adskille sig så stærkt fra andre nordeuropæiske lande. Jeg har i bemærkningerne til lovforslaget detaljeret gjort rede for en række af disse landes lovgivning, hvor man jo tydeligt kan se, at Danmark har den langt mest restriktive lukkelov; forbilleder var der altså nok af.

For mig var det, da jeg begyndte på dette arbejde, naturligt at sammenligne os med de nordiske lande, hvor man har fulgt to forskellige veje. I Sverige og Finland har man meget vidtgående åbningstider, 8 morgen til 20 aften, lørdag inklusive, i Finland dog kun lørdag til kl. 18. I Norge er man gået en helt anden vej, dér er det kun igennem den eksisterende lukkelov påbudt bykommuner at have en vedtægt, hvori de bestemmer, hvornår butikkerne skal holde åbent; det er altså kommunerne, der fuldstændig bestemmer det, i landkommunerne kan man gøre nøjagtig, hvad man vil.

Jeg fandt, at den skitse, jeg tog ud til forhandling med erhvervene, på passende

måde og egnet for danske forhold var et kompromis mellem de to systemer: det finske på den ene side og det norske på den anden side. Skitsen har mødt hård kritik; jeg mener stadig væk, det er den form, der peger mest ind i fremtiden, men det er jo ikke sådan i det politiske liv, at en enkelt skal have sin vilje fuldt ud, og det er måske også godt nok det samme.

Nu foreligger der altså et lovforslag, som i alt fald giver langt større smidighed i købstiderne ud over landet. På den anden side røber jo også netop det foreliggende lovforslag, bemærkningerne til lovforslaget, og hvad jeg har sagt i min fremsættelsestale, vanskelighederne ved at forene to elementer i én og samme lovgivning, nemlig på den ene side en lovgivning, der kan virke strukturformidlende, ikke virker hæmmende på strukturudviklingen, som jo er i gang og vil være i gang, og som på den anden side indeholder et beskyttelseselement: den knapt ansatte åbningstid, der jo for de butiksdrivende i højeste grad er konkurrencehæmmende og for medarbejdernes vedkommende jo i og for sig ikke tilstræber at begrænse deres arbejdstid, for det er der aftaler om mellem arbejdsmarkedets parter, men at placere denne arbejdstid inden for et ganske bestemt tidsinterval i døgnet, som tydeligt og klart i stort omfang ikke harmonerer med udviklingen i forbrugernes ønsker og vaner. Det er derfor, jeg peger på den indbyrdes sammenhæng mellem de forskellige åbningstider. Hvis man vil hjælpe de mange udearbejdende i storbyerne med de store afstande ved at flytte åbningstiden fra kl. 17.30 til kl. 18, som hr. Albertsen var inde på, så hjælper man dem meget, for for dem, der først får fri kl. 16, kl. 16.30 eller kl. 17, er en halv time meget, når de har store transportafstande og gerne vil købe ind, men det har ikke spor interesse i provinsens byer, det kan jeg meget vel se. Vil man flytte den lange aften fra fredag til torsdag, som forslaget peger på, og hvad både lønningssaften og den såkaldte folkevandring og familieindkøb og meget andet taler for, så rammer man andre lige så berettigede ønsker om at kunne bevare fredag aften som indkøbsaften. Hvis man sætter lørdagsåbningen til kl. 12, hvad der i praksis har været tilfældet bl. a. i en række provinsbyer, hvor man har gjort det ad frivillig vej, nu

[Handelsministeren.]

vel, så rammer det storbyerne, så rammer det turismen — det gælder måske specielt København og Københavns omegn.

Man kan altså kort og godt ikke røre det ene sted, uden at det generer et andet sted. Derfor er det stadig væk min overbevisning, at ingen sagkundskab kan finde de vises sten med hensyn til, hvordan åbningstiderne skal være, eller hvordan lukketiderne skal lægges; det er et rent politisk spørgsmål. For mig er det et spørgsmål, hvornår man vil erkende, at der er overordentlig forskellige forhold, som ikke kan bringes ind under én og samme alt for snævre lukketid eller åbningstid, erkende, at der er forskel, skal vi sige på Rødovrecentret en fredag og lørdag og på Københavns strøg midt i sommertiden, hvor der er myldrende fuldt af turister, og så, for at tage et par fredelige byer, Ll. Skensved og Fløng, hvor man lever fredeligt og roligt og for øvrigt antagelig forvalter lukkeloven, som man har lyst til. Men hvorfor skal der dog være de samme åbningstider alle steder?

Både detailhandelen og HK fastholder snævrast mulig sammenhæng mellem virksomhedernes arbejdstid og medarbejdernes arbejdstid. For mig at se har HK en åbenlys opgave i at drage omsorg for sine medlemmers interesser med hensyn til arbejdstid og løn og en lige så klar interesse i at kæmpe for særbetaling for forskudt arbejdstid, overtid osv. Jeg spørger kun mig selv: er dette en opgave i en erhvervslovgivning? Hr. Aksel Larsen var inde på det samme.

Hvad detailhandelen angår, synes jeg, man skal se på de mange detailhandlere, der selv alene eller sammen med deres kone passer butikken, og de mange andre, som har mange medarbejdere. Det er i meget udpræget grad fra de mange detailhandlere, som selv eller sammen med deres kone passer butikken, den kraftigste modstand mod ændringer i lukkeloven kommer, og som stærkest fremhæver konkurrencebegrænsningen, som de tillægger betydning i den nuværende lukkelov.

Hele strukturudviklingen går, hvad enten man kan lide det eller ej, i retning af færre og større enheder. Det skaber problemer, som må løses, men de skal ikke løses over en erhvervslovgivning, de hører andetsteds hjemme. Jeg så i dagspressen for nylig, at

alene i Holland var antallet af private detailhandlere gået tilbage med 5.000-6.000 i løbet af det sidste år; det er jo en langt kraftigere udvikling, man har dér.

Jeg vil altså gentage, at man kan have megen forståelse for de mange 60-70-årige, som står i deres butikker og har stået der i 30, 40, 50 år, og som med frygt og gru ser hen til det, de tror de skal have: en længere arbejdsdag, hvis man liberaliserer. Deres problemer må løses ad anden vej, for man må i dette billede heller ikke glemme den 25-30-årige, som er udlært inden for butiksfaget og har lyst til at gøre sig selvstændig. Den gennemsnitlige tilstand for den 25-30-årige er, at han har meget initiativ, men få penge, men han kan ikke få lov til at forvalte de to ting, således at han udfolder sit større initiativ ved at betjene sin kundekreds, så langt hans kræfter rækker, for det må han ikke af hensyn til de mange gamle. De mange ældre butiksindehavere er klar over, at udviklingen går i retning af færre selvstændige. Man kan bl. a. se det derved, at meget ofte bliver selve butikken som sådan værdiløs: den kan kun sælges for varrelageret, eller hvis der er bopæl el. lign. i forbindelse med den; selve goodwill'en for en butik er ikke meget værd. Vi står os altså efter min mening ikke ved at bibeholde en erhvervslovgivning, der retarderer, forsinker, denne udvikling, som nogle vil beklage, andre vil hilse med glæde, men som er der.

Så er der de mange andre detailhandlere, som beskæftiger personale. Der er noget, jeg ikke fuldt forstår, for man anfører på den ene side, at tilgangen til faget svigter, på den anden side anføres det af HK og sikkert med rette, at der er stor arbejdsløshed i HKs medlemskreds af butiksuuddannede. Efter min mening må tilgangen til faget nødvendigvis svækkes af den svigtende mulighed, der ligger i at gøre sig selvstændig, fordi man ikke kan udfolde et initiativ. Klagerne over tilgangen til faget kan skyldes mig ubekendte forhold, men jeg kan ikke lade være med også at tænke på, at lærlingearbejdskraft jo er billig.

Men der er altså en uoverensstemmelse mellem arbejdsløsheden i butiksfaget og den kraftige modstand mod at gøre detailhandelen mere levedygtig, sætte den i stand til at beskæftige flere og flere medarbejdere ved, at den følger strukturudviklingen. Denne

[Handelsministeren.]

klemme kommer man kun ud af, hvis man holder op med at forlange, at de mere og mere kapitalkrævende butiksanlæg tvangsmæssigt skal sættes ud af drift i de fleste af døgnet's timer. Hvordan var det gået med den industrielle udvikling, hvis dette synspunkt var blevet gennemført inden for industrien? Man lader jo i sine betragtninger herom helt rentabilitetsspørgsmålet ude af betragtning. Man skal naturligvis tilpasse åbningstid og medarbejdernes arbejdstid efter kundebehovet og sørge for at have sin bemanning bedst muligt koncentreret på de tidspunkter, hvor man kan tiltrække de kunder, som man nu ønsker at tiltrække, alt efter hvilken plads man ligger på, og hvilken kundekreds man ønsker at betjene.

Endelig har det været stærkt fremdraget i debatten og for ordførernes vedkommende stærkt af hr. Albertsen, at det vil ødelægge livet for store befolkningsgrupper, der er knyttet til butikshandelen som indehavere eller som medarbejdere, hvis man rører ved den nugældende lukkelov — hr. Hans Kjær var inde på det allerede i forbindelse med spørgsmålet om at holde åbent til kl. 18. Jeg må her gøre opmærksom på, at der er særdeles modstående hensyn. Man må jo dog forstå, at det gode, der er i den større og større fritid, taber særdeles meget i værdi, hvis vi alle skal holde fri på én gang. Der bliver ingen sjov ved det, det bliver som en typisk søndag eftermiddag i England, hvor man ikke kan foretage sig noget som helst.

Det anføres, at en udvidet åbningstid vil sætte disse grupper ud af kontakt med det kulturelle liv, ødelægge deres familieliv — hr. Albertsen sagde, så vidt jeg husker, forstyrre deres livsrytme. Men så må man da tænke på de mange, som arbejder i en række andre sektorer, hvor vi anser det for at være en selvfølge, at de arbejder for at kunne betjene dem, der har fri. Der er statsbanerne, busser, S-tog, der er søfolkene på vore skibe, der er politi og brandvæsen, der er teater- og forlystelselivets folk, koncertlivets, de mange mennesker, der er knyttet til radio og fjernsyn, der er hoteller og restauranter, som jo har deres egen lukkelov, de skal nemlig holde lukket fra kl. 12 nat til 5 morgen, kan altså holde åbent fra 5 morgen til 12 nat, og alle ordførerne og hele salen her ved jo glimrende, at det er der ikke ret

mange restauranter der gør. De placerer deres arbejdstid, deres medarbejders arbejdstid, på det tidspunkt af døgnet, hvor de nu kan betjene den kundekreds, de gerne vil betjene og appellere til. Der er pressens folk, som jo også må blive en art pariakaste, i hvert fald få deres livsrytme fuldstændig ødelagt. Der er masser af industrielle virksomheder, hvor man arbejder på overtid eller i skift. Der er så mange mennesker i dette samfund, der må arbejde på unormale tider, at jeg ikke kan se, der kan ske de helt store ulykker ved en lempelse i lukkeloven.

Endelig vil jeg gerne sige, at det jo er erhvervslivets, i dette tilfælde altså detailhandelens, opgave at betjene kunderne, og det er deres opgave at tilpasse sig ændringerne i deres kunders, det vil sige den øvrige befolknings, adfærd og livsvaner, hvis de vil blive ved at have et godt forhold til denne kundekreds. Der er adskilligt, som tyder på — jeg vil kunne give udvalgte oplysninger herom, når vi begynder arbejdet — et overordentlig stærkt pres netop i de sidste timer op mod de nuværende lukketider. Helt sikkert er det, at mange kan ikke gøres indkøbsmindede, som det hedder, når de har 10 flygtige minutter til at vurdere pris og kvalitet på et sted, hvor de er tvangsinlagt på grund af deres bopæl og andre trafikale forhold.

Jeg søgte friere forhold. Jeg gør opmærksom på, at morgenen — der er også noget, der hedder morgenåbningstid for butikker — er der ingen der har talt om. Man må holde åbent fra kl. 6 morgen i dette land, men det gør som bekendt ikke ret mange, men de, der har brug for det, gør det, der finder man sin naturlige tilpasning. Det er ikke alene ismejerier og andre, men det er mange, der har deres butikker for det ene eller det andet i nærheden af en stor fabrik, i nærheden af Frihavnen, og hvor der ellers kan tænkes stor folkevandring. De holder deres butikker åbne om morgenen og kan roligt lukke dem på andre tidspunkter. Jeg synes i det hele taget, man ved for lidt om kundernes adfærd, men jeg vil altså kunne give nogle oplysninger i den henseende.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til — jeg ved snart ikke, hvem jeg skal spørge om det — at rette det spørgsmål i al almindelighed, hvad det i grunden blev til med den såkaldte Odderundersøgelse, der jo indgik i

[Handelsministeren.]

fjernsynets særlige arrangement ved sidste kommunevalg, og hvor man til vistnok $\frac{1}{5}$ af dem, der blev spurgt, rettede det spørgsmål: synes De, at detailhandlerne selv skal have lov til at bestemme, hvornår de vil holde deres butikker åbne? Hvorpå til almindelig overraskelse, så vidt jeg er vidende om, mellem 60 og 70 pct. svarede, at det syntes de; det synes jeg altså også.

Albertsen: Må jeg til den sidste bemærkning, som handelsministeren kom med om det lille indslag i kommunalvalgaftensudsendelsen fra Odder sige, at de to politikere, der var inde i billedet ved den lejlighed, dog var enige om, at det svar, man fik, næsten var bestilt; i den udformning, det havde fået, kunne man dårligt tænke sig anden besvarelse, så jeg tror ikke, der er megen trøst at hente for ministeren. Ministeren ved særdeles vel, at ved samtlige andre undersøgelser, der er foretaget af Gallup og Observa og organisationer og erhvervsinteresser osv., har et aldeles overvældende flertal af forbrugerne erklæret deres tilfredshed med de nuværende lukkelovsforhold, og at der selvfølgelig ganske entydigt hos de implicerede erhvervsinstanser, altså såvel medhjælperne og funktionærerne som indehaverne, ingen ønsker er om reformer, men en positiv holdning over for ændringer inden for de begrænsede områder.

Lad mig i øvrigt, inden ministeren nu bliver alt for glad for det, som han egentlig ikke var glad for, sige, at forholdet dog er det, at der, siden vi fik loven i 1946, er gennemført adskillige ændringer, når der har vist sig argumenter derfor eller der er kommet interesser ind i billedet, som har motiveret dem. Turistmæssige foranstaltninger vedrørende benzinstationer, banegårde, lufthavne osv. har vi i en årrække kunnet ændre og reformere, og det har vi kunnet gøre i enighed. Jeg vil meget henstille, at de retningslinjer, der har været fulgt på dette område med henblik på at etablere et samarbejde, som tinget nogenlunde har kunnet blive enigt om, også bliver fulgt, hvad denne lovgivning angår.

Jeg har selvfølgelig bemærket, at ministeren i dag med særlig varme kunne takke repræsentanten for socialistisk folkeparti, og den varme og den tilslutning skal jeg gerne

skænke ministeren; hvis ministeren vil nøjes med det og så i øvrigt det sammenflikkede flertal med et par hæderlige undtagelser — hr. Hans Kjær og måske andre — så er det klart, at ministerens beskedenhed er næsten enestående. Men efter den placering, ministeren har fået på det seneste, kan jeg godt forstå, at han må være beskeden, tvunget af omstændighederne.

Det bliver jo sagt, at den nugældende lukkelov på det nærmeste er det forfærdeligste, der findes på denne jord, og navnlig den radikale ordfører karakteriserede den som den mest restriktionsprægede og den mest utilfredsstillende lovgivning, vi havde på erhvervsområdet, og henviste til, at i en række andre lande har man det, man kalder friere forhold. Ja, friere forhold kan man altid diskutere, men for hvem og på hvilket grundlag? Under den lovgivning, vi har haft i en lang årrække, og hvis sigte selvfølgelig stort set er opretholdt, er forbruget steget mere end nogen sinde før, erhvervslivet har udviklet sig, butiksnettet er blevet moderniseret og konkurrenceevnen øget. Det er alt sammen sket under den lov, som nu karakteriseres så kritisk. Samtidig er de tekniske muligheder for, at forbrugerne kan klare opbevarings- og indkøbsforanstaltninger, i høj grad udviklet; man har fået køleskabe, frysebokse og automatsalg, og man har fået en række fristeder: banegårde m. v., som indebærer, at ekstraordinære køb kan klares: Jeg kan altså ikke deltage i veråbene over de forhold, som man altså finder så dårlige, når man i enighed må give mig ret i den karakteristik, som jeg her har forsøgt at give.

Må jeg sige til hr. Aksel Larsen, at når han polemiserer mod HKs holdning i denne sag og nærmest synes, det er lidt uanstændigt, at de som organisation interesserer sig for dette, for det skal de klare på anden vis, så er det da dog et højst mærkværdigt standpunkt at indtage af én, der dog skulle have en lille smule, jeg siger udtrykkelig lille smule, føling med fagbevægelsen. Det er jo ikke ukendt, at i al lovgivning, der har relation til de respektive grupper eller erhvervs arbejdsforhold eller tryghedsforhold eller livsforhold i det hele taget, er man selvfølgelig opmærksom på, hvor lovgivningen kan gribe ind med henblik på at varetage de pågældende grupperes interesser, og det er

[Albertsen.]

det, der er sket i dette tilfælde for lukkelovens vedkommende og fra HKs side.

Ministeren undrede sig over, at man på samme tid siger, at tilgangen til erhvervet er for ringe, og at der er arbejdsløshed — det er jo en vurdering, som er bekræftet her i dag af den tidligere formand for De danske Handelsforeninger, hr. Hans Kjær — men det hænger sammen med konkurrencen på arbejdstidsområdet, og der vil komme yderligere vanskeligheder, hvis ministerens lovforslag gennemføres.

Jeg har forstået på ministerens fremsættelsestale, at det, der var det primære og det afgørende i denne sag, var at få løst problemerne i sommerhus- og ferieområderne. Det kan vi tilsige vor medvirken til, og vi vil henstille, at man koncentrerer arbejdet herom. Hvis man skal beskæftige sig med alle de generelle principper, må vi forlange, at alle problemer vedrørende åbningstider inden for alle serviceerhverv inddrages i forhandlingerne; jeg går ud fra, at ministeren vil være indforstået hermed.

Aksel Larsen: Jeg har kun to bemærkninger til hr. Albertsen, den første angår hans henvisning til Gallup og lignende undersøgelser, som skal have åbenbaret, at der i befolkningen er et flertal, der synes, at de nuværende tilstande er idylliske og gode. Hr. Albertsen og jeg har deltaget i en diskussion på et politisk møde, hvor vi diskuterede spørgsmålet om folkeafstemnings værdi, og vi var enige om, at ved en folkeafstemning vil en overvejende del af befolkningen være tilbøjelig til uden hensyn til selve sagen at stemme for at bevare det bestående. Sådan er det sikkert også, når man laver Gallupundersøgelser over, om man vil beholde den nugældende lukkelov, eller man vil have en anden.

Dernæst: jeg skulle have sagt, at det var uanstændigt af HK at optræde, som de gør. Jeg ved ikke af at have brugt det ord, men jeg ved, at HK har stillet sig på det stand-

punkt, at man af hensyn til de butiksansattes arbejdstid skal bibeholde den nuværende lukkelov eller i hvert fald ikke liberalisere den. Jeg synes, man må sige til HK, at de må erindre, at de er en fagforening — de vil gerne selv være en fagforening — og så er det deres sag som fagforening at varetage deres medlemmers interesser, også hvad angår arbejdstid, forskudt arbejdstid o. lign. Der ligger HKs opgaver, og jeg kan godt forstå, at HK gør det, som er det nemmeste, og siger: lad os bevare det bestående. Men jeg synes blot ikke, det er rigtigt af en fagforening, at den stiller sig sådan. Jeg har sagt, at om vi ændrer lukkeloven væsentligt, ændrer lukketiderne eller udvider åbningstiderne, bør vi have en anden beskyttelseslovgivning. Det er ganske givet, og det er legitimt af HK at kræve dette, men HK burde virkelig som fagforening i de tider, vi lever i endnu, hvor der jo ikke er en kæmpemæssig arbejdsløshed her i landet, være i stand til at varetage sine medlemmers interesser, hvad arbejdstid angår.

Ellers har jeg kun den tilføjelse, at det interesserede mig, da hr. Albertsen gik herop, om han nu havde noget som helst at sige til den meget lange række af krystalklare, gode argumenter, handelsministeren kom med. Hr. Albertsen havde ikke ét ord at indvende mod det, handelsministeren har sagt her, og det karakteriserer vistnok, hvem der er stærkest i papirerne i denne sag.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Det er kun to bemærkninger. Den ene er til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, som jeg er glad for opfattede min noble holdning over for den højtærede handelsminister, men vi to fynske landsmænd ved jo også, det er en god leveregel, at vi slår med venstre hånd, men læger med højre.

Den anden bemærkning er til den højtærede handelsminister: der foreskrives ingen pligt til at benytte denne fornemme talerstol til at gøre tilværelsen mere besværlig for sig selv, end den i forvejen er.

Jørgen Andersen: Hr. Albertsen fremsatte en udtalelse med adresse til mig, hvori han gjorde gældende, at jeg måtte være opmærksom på, at erhvervslivet under den nugældende lovgivning, sådan forstod jeg det i hvert fald, havde øget både investeringerne og udviklingen ganske tilfredsstillende. Det kan jeg ikke være uenig med hr. Albertsen i, men det kan heller ikke forhindre mig i at søge, som jeg sagde indledningsvis, at udnytte investeringsanlægget og kapitalanlægget på en sådan måde, at det bliver endnu bedre.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg har kun den korte bemærkning til hr. Albertsen, at jeg naturligvis ikke kan give tilsagn uden for min egen ressort, men at jeg ville se med største sympati på, om man i det kommende udvalgsarbejde også ville beskæftige sig med spørgsmålet om, hvorvidt den tid, inden for hvilken forskellige offentlige ydelser tilbydes befolkningen, er tilstrækkelig og placeret rigtigt.

(Kort bemærkning).

Albertsen: Man kan jo opfatte tingene forskelligt. Jeg må sige, at når jeg skal vurdere ministerens svar i første omgang, var det efter min mening én stor åbenbaring af, at det, vi her skal tage stilling til, trænger til en langt grundigere behandling end den, der har været mulig forud for lovforslagets fremkomst. Derfor drager jeg den stik modsatte konklusion af den, hr. Aksel Larsen drog. Jeg mener nok, jeg nogenlunde fattede, hvad der blev sagt, jeg har altså bare draget en anden konklusion.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om bekæm-

pelse af køssygdomme har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 3. april, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af den kirkelige lovgivning som følge af ændringerne i landets kommunale inddeling.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om økonomisk bistand til et finansieringsinstitut for dagspressen.

3) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lukkelov.

Mødet hæves kl. 15.40.

75. møde.

Fredag den 3. april kl. 11.

Formanden: I skrivelse af dags dato med deler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til toldlov.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov for Grønland om indførselsafgifter m. v. og forslag til lov om ændring af lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af 31. f. m. har indenrigsministeren anmodet om, at den af kommunalreformkommissionens sekretariat udgivne publikation „Kommuneinddelingen April 1970 — Befolkning og Areal“, der indeholder oplysninger om den pr. 1. april 1970 gennemførte nye kommuneinddeling, må